

ООН 20 грудня 1993 р. Паризьким принципом щодо статусу національних інститутів, які займаються заохоченням і захистом прав людини. Насамперед йдеться про незалежність, відкритість діяльності омбудсмена, а також про його неупереджену позицію при відстоюванні й захисті прав і свобод людини.

Так, згідно положень Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», правозахисні функції омбудсмена проявляються:

- у самостійному розгляді звернень громадян та вивченні матеріалів справи,
- у відкритті проваджень за фактом порушень прав людини,
- у праві звернення до Конституційного суду з поданням,
- у праві звернення до суду із заявою про захист прав і свобод людини і громадянина, які за станом здоров'я чи з інших поважних причин не можуть цього зробити самостійно, а також особисто або через свого представника брати участь у судовому процесі та ін.

Прикладом використання функції правозахисту можна назвати випадок у 2000 році, коли, кинувши виклик усій правоохоронній системі, омбудсман виступила із судовим позовом до Служби безпеки України та органів прокуратури в інтересах батьків-інвалідів 26-річного робітника Юрія Мозоли, замордованого до смерті в ізоляторі СБУ на Львівщині, на якого стражі заворопорядку хотіли «списати» всі вбивства серійного маніяка Онопрієнка, який убив 53 людини. За рішенням Франківського районного суду м. Львова батькам загиблого було відшкодовано 130 тис. гривень моральної шкоди.

О.О. Майданник, позиціонуючи інститут омбудсмена як додатковий спосіб захисту прав і свобод людини в Україні щодо інших правозахисних механізмів, вважає, що інститут омбудсмена заповнює прогалини і компенсує недоліки судових засобів захисту прав людини та відомчого контролю за адміністративними органами.

Таким чином, завдяки специфічним повноваженням, що виокремлюють цей орган державної влади з-поміж інших правозахисних органів, його запровадження дало змогу значно посилити гарантії захисту прав людини, надати кожній особі ширші можливості щодо захисту порушених прав. Завдяки таким своїм властивостям, як незалежність, відкритість та доступність, інститут омбудсмена посів чинне місце в системі правозахисних органів державної влади України.

ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВА ЛЮДИНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Гаврильців М.Т., к.ю.н., доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін ЛьвДУВС

Питання збереження довкілля в інтересах нинішнього та майбутніх поколінь не є новим, притаманним сьогоденню, феноменом. Проте тільки декілька останніх десятиліть ця проблема набула загрозливого звучання, адже у процесі життєдіяльності, задоволення різноманітних потреб людини та антропогенного впливу на природу виникають різні форми несприятливих змін, деградації, забруднення та виснаження природних ресурсів.

У більшості країн світу відносини у сфері охорони навколишнього природного середовища є предметом державного регулювання, суть якого визначається екологічною політикою держави. Основною метою екологічної політики на нинішньому етапі розвитку цивілізації є охорона безпечного для існування навколишнього природного середовища і відтворення його якості за умови збалансування потреб людини та можливостей природи.

Функції держави в історичному «розрізі» – це основні напрями її діяльності, спрямованої на вирішення загальних справ суб'єктів політичної системи суспільства на кожному історичному етапі її розвитку. Необхідність вирішення цих загальних справ ставить перед державою визначені завдання, набір і зміст яких різняться у доіндустріальному, індустріальному і постіндустріальному суспільствах.

Визначальний вплив на еволюцію функцій держави здійснює й екологічний фактор. Вплив на природу сучасного індустріального виробництва досягло глобальних розмірів. Хоча переважна частина забруднюючих речовин та теплової енергії виробляється на обмеженій площі, значна частина деяких забруднюючих речовин, розсіюються на величезних площах і навіть по всій планеті, що призводить до регіонального та глобального забруднення.

Для відвернення загрози глобальної кризи кожна сучасна держава зобов'язана підтримувати умови існування людей на власній території, а також взаємодіяти з іншими державами з метою збереження всепланетарного середовища.

З огляду на те, що природоохоронна функція виходить за межі конкретної держави, стаючи справою усього світового співтовариства, одним з основоположних на сьогодні виступає принцип міжнародної співпраці. Кожна держава, реалізуючи право на проведення національної політики охорони довкілля, повинна дотримуватись при цьому загальноєвропейських принципів та норм сучасного міжнародного права.

Базові принципи діяльності держави, спрямованої на стимулювання охорони природи, закріпила Конституція України, проголосивши природоохоронну функцію держави на найвищому законодавчому рівні. Основний Закон, ґрунтуючись на гуманістичних і правових ідеях визнання людини найвищою соціальною цінністю (ст. 3), передбачив обов'язок держави забезпечувати екологічну безпеку і підтримувати екологічну рівновагу на території України (ст. 16). Кожному гарантується право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, відшкодування збитків, заподіяних порушенням цього права та право на вільний доступ до екологічної інформації (ст. 50). Відповідна норма закріплена у п. «а» ч. 1 ст. 9 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища»: «Кожний громадянин України має право на безпечне для його життя та здоров'я навколишнє природне середовище». Загальноприйнятим стало конституційне закріплення екологічних обов'язків людини і громадянина.

У питанні закріплення права на безпечне довкілля національний досвід виявився більш продуктивним, випередивши міжнародний. Сучасне міжнародне право розвивається під впливом тенденції до об'єднання, яка відображається в процесах глобалізації міжнародних відносин і має тенденцію до поширення свого впливу на нові види міждержавних суспільних відносин. Воно становить інтеграційний масив основних принципів міжнародного права, проголошених у Статуті ООН, в тому числі на принципі співробітництва держав у розв'язанні міжнародних проблем різного характеру.

Проте чинне міжнародне екологічне право не є достатньо досконалим засобом для розв'язання відповідних проблем. Воно належним чином не систематизоване і не кодифіковане. У його системі відсутній базовий правовий акт, який би забезпечував комплексний підхід в екологічній сфері.

Таким документом може стати Екологічна конституція Землі, пріоритет в розробці та прийнятті якої належить українським ученим. Уперше така ідея була ініційована українською делегацією (Ф. Бурчак, М. Костицький, С. Кравченко, Ю. Туниця, Ю. Шемшученко) на Міжнародній науковій конференції з проблем федералізму у Нью-Йоркському університеті «Хофстра» (1992 р.). Ключовою методологічною ідеєю для визначення змісту та структури Екологічної конституції Землі має стати доктрина права людини на безпечне довкілля та інші екологічні права людини. Це право дотепер прямо не закріплено в міжнародному праві. Така ситуація пояснюється тим, що в період формування прав людини першого покоління екологічні проблеми в світі не мали тієї гостроти, якої вони набули згодом. Їх загострення позначилось у другій половині ХХ ст. у зв'язку з різким стрибком індустріального розвитку та економічного розвитку післявоєнного періоду».

Глобалізація передбачає створення нової екологічної етики глобальної суспільства, що орієнтуватиметься на пріоритет загальнолюдських інтересів, прагнення зберегти і передати придатну для нормального життя планету

наступним поколінням. Розвиток глобального громадянського суспільства супроводжується утвердженням пріоритету екологічних прав людини як умови життя сучасного суспільства і закріплення відповідних обов'язків перед природою.

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАЦІВНИКІВ МІЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Плугатар Т.А., к.ю.н., с.н.с., провідний науковий співробітник ДНДІ МВС України

Держава для підвищення ефективності діяльності працівників міліції зобов'язана забезпечити їх належним соціально-правовим захистом. Щоправда скорочення останнім часом бюджетних видатків, призупинення надання деяких пільг, компенсацій і гарантій призвели до погіршення соціально-правового захисту працівників міліції. Соціально-правовий захист працівників міліції є складним поняттям, кожен з елементів якого має свій специфічний об'єкт захисту. Об'єктом соціального захисту є їх соціально-культурні, соціально-економічні та особисті права працівників міліції. У свою чергу об'єктом правового захисту виступає життя, здоров'я, честь, гідність, особиста недоторканність, майно працівників міліції та членів їх родин; інші громадянські та політичні права, безперешкодне здійснення працівниками міліції своїх службових прав та виконання службових обов'язків. Крім цього, гарантії соціального захисту працівників міліції відрізняються від правового рівнем їх правової регламентації. Зокрема встановлення переліку механізмів реалізації гарантій правового захисту здійснюється за допомогою нормативних актів законодавчого характеру, тоді як соціальні гарантії можуть запроваджуватися в життя і підзаконними актами.

У загальному розумінні під соціально-правовим захистом розуміють діяльність держави в особі її органів законодавчої, виконавчої і судової влади, організацій, установ та посадових осіб щодо забезпечення процесу реалізації особою своїх прав на користування матеріальними, політичними, соціальними та духовними благами.

Соціальний захист включає в себе систему пільг, компенсацій та гарантій, матеріальне забезпечення і обслуговування працівників міліції та членів їх сімей під час служби і при виході їх на пенсію, в разі хвороби, втрати працездатності тощо. Що ж стосується правового захисту працівників міліції, його слід розглядати з зовнішнього та внутрішнього аспектів. Зокрема, до зовнішнього аспекту належить правовий захист працівників міліції під час виконання службових обов'язків, який полягає в захисті від негативного впливу зовнішніх факторів, що виражається у втручанні в їх службову діяльність, злочинному посяганні на життя, здоров'я, честь, гідність, особисту недоторканність, майно працівника міліції та членів його сім'ї. До внутрішнього – захист прав, свобод та законних інтересів у внутрішньосистемних відносинах, які складаються між працівником міліції та органом внутрішніх справ, представленим його керівником.

Правовий захист працівників міліції забезпечується значною кількістю правових норм, оскільки як зазначається у ст. 4 Конституції України держава через відповідні органи забезпечує охорону правопорядку, інтересів суспільства, прав і свобод громадян, у тому числі й працівників міліції, адже вони є носіями усіх прав і свобод, що надаються громадянам України.

Беручи до уваги той факт, що держава гарантує захист життя, здоров'я, честі, гідності й майна працівників міліції та членів їх сімей від злочинних посягань та інших протиправних дій, важливою також гарантією правового захисту працівників міліції є закріплення в ст. 60 Конституції України положення, згідно якого ніхто не зобов'язаний виконувати явно злочинні розпорядження чи накази. За віддання і виконання явно злочинного розпорядження чи наказу настає юридична відповідальність. Подібні положення впливають також і з норм Закону України «Про міліцію». Крім